

Tematske priče i slikovnice za djecu u treningu socijalnih vještina

Valentina Budak, odgajateljica,
Dječji vrtić Ivanić Grad
Tanja Cvijanović, socijalna pedagoginja,
Dječji vrtić Ivanić Grad

Djeca od samog rođenja imaju potrebu istraživati svijet. Svakodnevno se suočavaju s nekim novim izazovima i otkrivaju načine njihova rješavanja. Na taj način razvijaju svoje mozgovne funkcije, jačaju spoznaju i postaju kognitivno zrelija.



Djeca uče u zabavnim aktivnostima koje ih motiviraju

Spontano manipulirajući predmetima i istražujući ih, dijete prirodno uči. Ono uči i kroz svaku zabavnu aktivnost u koju je zadubljeno i koja ga motivira; uči i kad pronalazi rješenja za probleme u kojima se neplanirano zatekne. Čitanje slikovnica i priča jedna je od najomiljenih djetetovih aktivnosti. Zajedničko čitanje zbližava i povezuje dijete s odraslom osobom koja mu čita. Uz to, kroz slikovnice se dijete upoznaje s okolinom, uči imenovati stvari koje ga okružuju i samostalno verbalizirati pojmove. Na taj način slikovnica pridonosi i razvoju govora kod djece, kao i pažnje, koncentracije, pamćenja i logičkog zaključivanja. Ne ostvaruje interakcija kognitivnu svijest, no kvalitetna interakcija može utjecati na kvalitetu učenja djeteta. Vrlo je važno da odrasli pokazuju ljubav prema slikovnici i da češće posežu za knjigama kako bi to isto činilo i dijete i razvilo svoju kulturu i naviku čitanja.

Već oko treće godine, dijete voli samostalno listati slikovnice i pričati priču prema ilustracijama unoseći svoju vlastitu maštu i tako jačajući svoju kreativnost. Slušajući bajke i priče, starija djeca poistovjećuju se s likovima,

osobito glavnim junacima priča, s kojima često i suosjećaju. Također, djeca vole i 'oživjeti' priče kroz dramatizaciju postajući tako glavni likovi, najčešće pozitivni. Upravo kroz pozitivne i negativne likove i događaje, djeca uče razliku između dobra i zla i više počinju cijeniti dobro i pozitivno. Veliki broj istraživanja pokazuje da je čitanje djetetu od najranije dobi jednako važno za njegov razvoj kao i briga o njegovim osnovnim potrebama. Djeca koja su tijekom prvih godina života aktivno uključena u komunikaciju, imaju bolje rezultate na testovima znanja i vještina u osnovnoj školi nego djeca koja nisu toliko bila izložena jeziku. Mozak zdravog djeteta koje je bilo izloženo odgovarajućim poticajima, znatno je razvijeniji od mozga također zdravog djeteta, ali koje je bilo zanemareno od okoline.

Tematske priče

Djeca vole slušati klasične bajke, no vole i razne priče o životinjama, biljkama, okolini, putovanjima, prijevoznim sredstvima, plišanim igračkama, vremenskim pojavama, prehrani... Priče mogu biti različite tematike i mogu obrađivati bilo koji problem vezan uz djetetov život i dob. Što su likovi neobičniji, djeci će biti zanimljivije pristupiti i poslušati priču. Djeca vole personificirane likove u kojima mogu prepoznati situacije iz vlastitog života. Tematska priča je priča vezana uz problemske situacije djeteta u svakodnevnom životu, poput zdravlja, razvoja djeteta, odnosa u obitelji i izvan nje, osjećaja, ponašanja i osobina ličnosti djeteta. Korištenjem tematskih priča mogu se na zanimljiv način obraditi navedeni problemi. Prvo se raspravlja neželjeno i neprihvatljivo ponašanje, a zatim ističe ono željeno, te se na kraju priče kroz pouku ukazuje na prihvatljiva ponašanja. Svaka priča razrješava jedan problem s kojim se predškolsko dijete može susresti. Vrlo je važno da su likovi u tematskim pričama pristupačni djeci svojim izgledom, ponašanjem i karakterom. Likovi u tematskoj priči ne moraju nužno biti ljudi – da pače, djeca vole personificirane stvari

i pojave. Važno je da u tematskim pričama, kao i u ostalim drugim poučnim pričama, bude akcije i zanimljivih događaja koji će djetetu privući pažnju i olakšati im poistovjećivanje s glavnim likom koji se susreće s problemom koji dijete trenutno doživljava. Rješavanje djetetovog problema putem tematske priče prilagođene djetetovoj dobi zapravo je vrlo pouzdana i djelotvorna tehnika. Slušajući više puta istu priču u kojoj se glavni junak 'bori' s problemom koji prati i dijete, dijete počinje uviđati i svoj problem, identificira se s junakom iz priče i shvaća da se radi o problemu koji se može riješiti. Treba napomenuti kako je rješavanje problema putem tematske priče dugotrajan proces. Važno je da odabrana tematska priča završi poželjnim pona-

Mozak zdravog djeteta koje je bilo izloženo odgovarajućim poticajima, znatno je razvijeniji od mozga također zdravog djeteta, ali koje je bilo zanemareno od okoline.

šanjem i izravnom afirmativnom poukom ili porukom koju želimo da dijete dobije slušajući priču. Također, dijete najprije treba zavoljeti priču koju mu čitatelj (odgajatelj, roditelj...) želi prenijeti i s kojom ga želi upoznati. Zatim dijete u vremenu koje ovisi o njegovoj dobi procesuirati bit priče i uočava problem. Tematske priče ne smiju biti na izravan način povezane s djetetom, tj. pripovjedač (čitatelj) ih ne smije tijekom pripovijedanja glavnog junaka povezivati s djetetom. Djeca bi to protumačila kao da su zapravo oni ti koji griješe, što dovodi do narušavanja slike o sebi djeteta. Dovoljno je da se dijete poistovjeti s likom iz priče i da razvije empatiju. Nakon svake pročitane tematske priče, s djecom treba porazgovarati. Treba im postavljati otvorena pitanja kako bi mogla iznijeti svoje mišljenje i stav o pročitanoj priči. Treba ih pitati o osjećajima glavnog lika, a onda to povezati s njihovim osjećajima. Interaktivna priča olakšat će prepoznavanje neprihvatljivog

ponašanja i internalizaciju poželjnog, prihvatljivog. Znači, pitanja kao što su: 'A kako bi se ti osjećao/osjećala da se to tebi dogodilo?'; 'Da si u priči, kako bi pomogao/pomogla glavnom junaku?', ubrzat će procesuiranje i djeca će na kraju biti sposobna sama shvatiti pouku.

Alat za usvajanje socijalnih vještina

Da bi se djeca što bolje nosila sa zahtjevima i izazovima koji se danas pred njih stavljaju, u Dječjem vrtiću Ivanić Grad, prema konceptu socijalne pedagogine Tanje Cvijanović osmišljen je Trening socijalnih vještina, kao priprema za školu – priprema za život. Cilj radionica jest razviti dobre životne i socijalne vještine, koje djeci

olakšavaju dobre izbore, uče ih kako se ponašati i što reći u različitim situacijama. Radionice provodi socijalna pedagoginja izvan matičnih skupina, bez prisutnosti odgajatelja, u manjim skupinama i prema mogućnostima, s djecom iz različitih skupina, što čini dodatni izazov socijalnoj kompetenciji. Kad smo počeli razmišljati o Treningu socijalnih vještina za djecu predškolske dobi, razmišljali smo o alatu koji bi uz aktivnosti i igre bio najsvrsishodniji, a da istovremeno bude djeci zanimljiv i prijemčiv. U provedbi smo se odlučili za formu radionica, a kako bi se dobilo na dinamici, radionica je trebala sadržavati različite tehnike i metode. Odabrale smo tematsku priču. Odgajateljica Valentina Budak ciljano je za svaku radionicu napisala tematsku priču ili pjesmu. Tematska priča ili pjesma predstavlja 'mirni' dio radionice, u kojem se u izravnoj interakciji s djecom upoznaje s dječjim razmišljanjima i internalizacijom određene socijalne vještine. Pored



Trening socijalnih vještina

toga, omogućuje i sudjelovanje matičnog odgajatelja u skupini, koji djeci može svakodnevno čitati priču u terminima između radionica. Čitanje iste priče trebalo bi biti svakodnevno. Prvi put djeca se upoznaju s konceptom priče, a ponavljanjem je procesuiraju i internaliziraju problemske situacije. Nakon tjedan dana djeca dolaze na radionicu s idejom o podijeli bitnih elemenata priče.

Tematske priče u treningu

Trening socijalnih vještina poučava djecu vještinama koje im trebaju za učinkovite odnose s drugima. Kroz

ovaj trening djeca uče biti socijalno pristupačna i razvijati prihvatljiva ponašanja prema sebi, svojim vršnjacima i okolini. Ovaj projekt obuhvaća deset tematskih cjelina, a za svaku poučnu radionicu osmišljena je tematska priča koja obrađuje jednu socijalnu vještinu. U svakoj priči glavni junak susreće se s nedostatkom socijalne vještine koju na kraju usvaja samostalnim promišljanjem ili uz pomoć svojih najbližih (roditelja, odgajatelja ili prijatelja). Junaci ovih priča nisu samo ljudi, već djeci bliske životinje, stvari i pojave. Likove predstavljaju i neke namirnice (Sladoletko Kornetko), životinje (Medo

Fredo, ptica), ali i djeca. Pola treninga obuhvaćaju tematske priče prilagođene djeci predškolske dobi, a pola tematske pjesme u rimi. Teme koje se obrađuju ovim pjesmicama i pričama su: upoznavanje i samopredstavljanje, slušanje, ispričavanje i zahvaljivanje, ljubaznost i davanje komplimenata, kontrola ljutnje, traženje dopuštenja, rješavanje problema, prepoznavanje emocija i njihovo iskazivanje, empatija te suradnja i iznošenje prijedloga za igru s vršnjacima. Sve su priče i pjesmice osmišljene na način da su interaktivne i da uključuju djecu u sam događaj te da ih potiču na slušanje, primjerice: 'Možete li zamisliti?'; 'Jeste li to ikada vidjeli?'; 'Poslušajte sada ovo...' i slično. Takva interakcija uvodi djecu dublje u priču, jača uzbuđenje i učinkovitije pridonosi rješavanju problema. Dijete bolje sluša i time bolje procesuiraju bit priče. Priče su povezane s aktualnim događajima iz djetetove stvarnosti, poput proslave rođendana, igre u vrtiću, odvajanja od roditelja, poziva na igru, računalnih igara. Svaki lik karakteriziran je na način koji odgovara određenoj dobi kako bi se djeca lakše poistovjetila s likovima i razvila empatiju za junaka i njegov problem. Dijete nije potrebno opterećivati pojmovima poput empatija, susretljivost, ljubaznost i slično, već im je dovoljno pročitati priču ili pjesmu, porazgovarati s njima, te odigrati igru, dramatizaciju ili neku drugu aktivnost nakon priče kako bi djeca shvatila poantu. Prilikom čitanja i pričanja, važno je da djeca uspostavljaju kontakt očima s čitateljem ili pripovjedačem, da pripovjedač ne žuri tijekom čitanja i da unese neke zvučne efekte ili da 'oživi' priču kako bi djeci bila zanimljivija. Uz tematske priče uče i djeca i odrasli. Odrasli uče o tome kako njihovo dijete razmišlja, što ga muči i kako gleda na svijet. Također, obrađujući tematsku priču, međusobno se bolje upoznaju i zabavljaju i dijele zajedničke trenutke. Budite kreativni i zabavite se pisanjem vlastitih priča. Tematska priča nije samo odličan alat za učenje, nego i prilika da izgradite povjerenje i motivirate djecu i za učenje i za rješavanje problema.